

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 S. Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO-YEAR XXX

Cena lista je \$8.00

Entered as second-class matter January 14, 1922, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1979.

CHICAGO, ILL., TOREK, 6. APRILA (APRIL 6), 1937

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 67

Acceptances for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Delavci zmagali v prvi bitki z velikanom Fordom

Stavka v Kansas Cityju preklicana po sklenitvi dogovora med unijo in kompanijo. Konferenca glede poravnave konflikta med Chrysler Motor Co. in avtno unijo se nadaljuje. Lewis izjavil, da je njegova organizacija CIO postala sila v industrijskem in političnem življenju. Kratka sedeča stavka v tovarni pohištva končana

Kansas City, Mo., 5. apr. — Stavka tovarnarja Ford Motor Co. je obnovila obrat v smislu dogovora, ki je bil sinoči sklenjen med unijo združenih avtomobilskih delavcev in uradniki kompanije. Dogovor, ki je v prilogi, je končal sedečo stavko, ki je bila oklicana zadnji petek kot poslednja proti odločitvi 300 delavcev. Koliko je unija pridobila od stavke, ni povsem jasno, to stavi pravi, da je že jasno, da so reprezentantje kompanije pristali na pogajanja, veliko zmaga. Ta je bila uspešna stavka v tovarni pohištva kompanije.

Med ostali, ki jih je kompanija odpuščala zadnji petek in s tem izvala sedečo stavko, so udeleženci tvorili 90 odstotkov. Okrog 650 delavcev je "obdelo" v tovarni, ki upošuje tri delavce. Ed Hall, drugi predsednik avtne unije, je v petih Fordovih uradnih prišel v Kansas City iz Detroit. Odšel je takoj v tovarno, kjer je bil povabljen, naj se udeležuje, kar se je zgodilo. Stavka je s to gozbo na delu odkorajila in tovarne in s tem je bila končana.

Sklenjeni dogovor med delavci in kompanijo, ki je bil sinoči sklenjen, pomeni uspešno delovanje vseh delavcev, so bili odpuščeni zaradi njihovih aktivnosti in pogajanja, da se zvišanja meze. Minimalna plača delavcev v tukajšnji tovarni je \$6 na dan, na teden; delovni teden je ur. Kompanija je obljubila, da bodo ne bo zapostavljala delavcev.

Lansing, Mich., 5. apr. — John Lewis je v svojem govoru izjavil, da je pred državno palačo, v kateri je njegova organizacija CIO postala sila v politiki in ekonomskem življenju Amerike. Kot taka bo zagotovila harmonijo v industrijskih in političnih letih, ki pridejo.

Lewis je nagovoril avtne delavce s balkona državne palače, da se bori s kompanijo, ki je bila pogajanja med njim in W. P. Chryslerjem, predsednikom Chrysler Motor Co., za novo prekinitveno. Rekel je, da mora razkriti detajle pogajanj, "ampak mi se trudimo, da ne izdajamo ničesar, da ne bi imeli deimprej de sporazuma, da bi imeli v zbornici glavnega mesta samo enajst sedežev. Slične zmage je delavska stranka izvajala tudi v drugih delovnih mestih. Kandidatje nacijske stranke niso nikjer prodrli.

Dvadeset odstotkov več dela za delavce v Rusiji
Moskva, 5. apr. — Zadnje dni je prišla odredba, da morajo delavci, ki so plačani od kosa, povečati produkcijo za dvajset odstotkov, če ne, jim bodo meze znižane. Odredba se glasi, da se mora produkcija v splošnem dvigniti 20% nad ono v letu 1936, drugače bo druga petletka fiasko. To je že drugo zvišanje norme v produkciji v zadnjih šestih mesecih; v zadnjem septembru so bile norme zvišane 15%. Delavcem, ki producirajo več kot določena kvota, je obljubljeno posebno doplačilo ali bonus.

Stavka v tovarni pohištva kompanije, ki je bila sinoči sklenjena, pomeni uspešno delovanje vseh delavcev, so bili odpuščeni zaradi njihovih aktivnosti in pogajanja, da se zvišanja meze. Minimalna plača delavcev v tukajšnji tovarni je \$6 na dan, na teden; delovni teden je ur. Kompanija je obljubila, da bodo ne bo zapostavljala delavcev.

Domače vesti

Nov priseljenec

Chicago. — Kot kvotni priseljenec je te dni prišel iz starega kraja, iz Kašč pri Semiču na Dolenskem, Lojze Malina, star 24 let.

Trije novi grobovi v Rock Springsu

Rock Springs, Wyo. — Pred kratkim je v bolnišnici umrla Justina Medvešek, roj. Povše, stara 89 let in doma od Radeča pri Zidanem mostu. V Ameriki je bila 17 let in tu zapuša moža, sina in hčer. — Dalje je umrla Elizabeta Jelovčan, stara 56 let, ki zapuša moža in šest otrok. — Umrla je tudi Helena Notar, stara 39 let, ki zapuša moža in tri hčere.

Poroka v Detroitu

Detroit, Mich. — Dne 20. marca sta bila civilno poročena Anton Jurca mlajši in Margareta Grum; oba člana društva Young Americans SNPJ. Ženin je ustanovitelj tega društva in član SNPJ že 24 let, čeprav je samo 28 let star. Oba sta stalno v odobri in aktivna pri tem društvu. Obilo sreče!

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Za jetiko je umrl John Klaus, star 29 let. Tu zapuša mater, očima, brata in sestro. — Avto je povozil in nevarno pobil Jelko Demšar. Nahaja se v bolnišnici.

Minnesotski guverner poravnal stavko

Kompanija priznala delavsko unijo

Albert Lea, Minn., 5. apr. — Guverner Elmer A. Benson, farmer-laborit, je prisilil American Gas Machine Co., ki je izvala stavko v svoji tovarni, da prizna delavsko unijo. Sander Genis, organizator Lewisovega odbora CIO in Guy Anderson, reprezentant unije ADF, kompanija je priznala neodvisno delavsko unijo kot predstavništvo vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih.

Guverner Benson je posegel v konflikt po izgredu, ki so sledili, ko je skušal šerif Helmer Myre na podlagi injunkcije, katero je kompanija izposlovala na sodišču, izgnati stavkarje iz tovarne, katero so okupirali po izbruhu sedeče stavke. Šerif je a-retiral 54 stavkarjev in jih odvedel v okrajno ječo, katere pa je guverner izpustil, ko se je velika množica zbrala pred jetnišnico ter se pripravila na nasok. Guverner je dejal, da je odredil izpustitev stavkarjev, da prepreči prelivanje krvi.

Prej je šerif s skupino svojih deputitjev navlil na urad unije. Vrgli so več plinskih bomb, kar je razkašilo guvernerja. On je dejal, da ni bilo nobenega vzroka za napad in kritiziral je šerifa in deputije ter obdolžil kršnje civilnih svobodščin.

Lindbergh pristal z letalom v Zagrebu

Zagreb, Hrvaška, 5. apr. — Charles A. Lindbergh in njegova žena sta večerj pristala z letalom v Zagrebu na povratku iz Azije. V Zagrebu sta ostala čez noč kot gosta jugoslovanskih

VLADNA KONTROLA DELAVSKIH ORGANIZACIJ

Delavska tajnica hoče imeti večjo oblast

PERKINSOVA PROTI KONTROLI

Washington, D. C. — (FP) — Frances Perkins, načelnica federalnega delavskega departmanta, je v razgovoru z reporterji izjavila, da ona ne verjame, da bi kongres v sedanjem zasedanju sprejel zakonodajo glede vladne kontrole delavskih uni. Zahteva po taki zakonodaji ima sicer zagovornike v kongresu, med katerimi je kongresnik Dies, demokrat iz Texasa, ki rolni proti sedečim stavkam.

Perkinsova je nedavno rekla, da sedeče stavke niso ustvarile situacije, ki bi zahtevala federalno intervencijo. V ekonomskem oziru se te stavke ne razlikujejo od drugih, le v socialnem smislu so drugačne. Efektivno funkcionirale vladne delavske razsodišča, ki je bilo ustanovljeno po sprejetju Wagnerjevega zakona, bi po mnenju delavske tajnice ustavilo val sedečih stavk. Povečala naj bi se oblast delavskega departmanta, kar bi omogočilo hitreje reševanje konfliktov med delavci in delodajalci.

Delavska tajnica je predlagala to v teku stavke v tovarnih korporacijah General Motors in v njo se je strinjal John L. Lewis, načelnik Odbora za industrijsko organizacijo, ne pa William Green, predsednik Ameriške delavske federacije. Ta je dejal, da sugestija delavske tajnice pomeni prisiljeno arbitražo industrijskih sporov, kar ni v skladu z načeli njegove organizacije.

V zvezi s sugestijo glede inkorporiranja delavskih uni je delavska tajnica rekla, da mora unije biti prej priznane na splošno, potem se more šele govoriti o odgovornosti. Kadar bodo unije dosegle to stopnjo, bodo morale biti odgovorne za svoje akcije.

Federalni biro za delavsko statistiko je zdaj objavil številke o zaposlenosti v tovarnah. V prvih dveh mesecih tega leta je bilo upošlenih v tovarnah 215.000 novih delavcev in tako je zaposlenost v tovarnah dosegla točko meseca decembra 1. 1929. Porast skupnih mesečnih izplačil v zadnjih dvanajstih mesecih znaša \$62,000,000.

Devetnajstleten fant zažgal Volivov tempel

Chicago, 5. apr. — Polcija v Zion Cityju je večerj poročala, da ima v zaporu 19-letnega Thomasa Griffitha, člana Volivove krščanske apostolske cerkve, ki je priznal, da je zadnji petek zjutraj zažgal tempel Wilburja Glenna Volive. Tempel, leseno poslopje, je zgorel do tal in škodo cenijo na okrog \$600,000. Polcija pravi, da je fant zažgal iz maščevanja in zapleteni so še štirje moški, ki pa še niso aretirani.

Bivši vodja sovjetske policije aretiran

Moskva, 5. apr. — Henrik Jagoda, bivši komisar notranjih zadev in vrhovni vodja G. P. U., sovjetske policije, ki je bil zadnje jesen premeščen v komisarjat pošte in brzojava, je bil te dni odstavljen in vržen v ječo. Kratko uradno poročilo se glasi, da se bo Jagoda moral zagovarjati zaradi tega, ker je kot policijski vodja zanemaril svoje dolžnosti in ni preprečil sabotaže in zarote trockistov.

letalcev in oblastnikov, danes sta poletela v Budimpešto.

TORILSKA GONJA PROTI SEDEČIM STAVKARJEM

Reakcionarnim kongresnikom so najljubša tarča

ADMINISTRACIJA NEUTRALNA

Washington, D. C. — (FP) — Skoraj ga ni dneva, da se ne razlega po obeh zbornicah kongresa harange proti sedečim stavkarjem. Reakcionarni poslanci so hlastnili po teh stavkah kakor sestradan pes po kosti. V izjavanju žolča proti njim se kar kosajo med seboj.

Gonja proti sedečim stavkam je posebno živahna v nižji zbornici, ki večinoma le ubija čas, ker nima na programu nobene važne zadeve. Toriji izrabljajo to priliko za izlivanje gnojnice na sedeče stavkarje. Kongresnik Dies iz Texasa je predložil resolucijo, po kateri bi bila vsaka sedeča stavka kršitev zveznih zakonov. Poleg Diesa je še več drugih torijev, ki se periodično spušte v lekcije proti prevratnem in nezakonitim sedečim stavkam.

V senatu je ta gonja zadnje dni nekoliko ponehala, ker so toriji preveč zaposleni s obrambo vrhovnega sodišča in pobijanjem Rooseveltove reforme.

Seveda ne manjka v nobeni zbornici ljudi, ki pobijajo torijske izlive. Ko je oni dan v nižji zbornici gmel kongresnik Coolley iz North Caroline sa "law and order" in smatral sedeče stavkarje za najbolj zločinski in nasilni element, ga je kongresnik Coffee iz Washingtona vprašal, ali je že podpisal kongresno peticijo, da pride na dnevni red antilindčarski zakon. Coolley je priznal, da še ne. Peticijo proti sedečim stavkarjem bi bil že stokrat podpisal.

Na drugi strani administracijski krogi bolj trezno motre situacijo. Sedanje stališče administracije je nevtralnost. O situaciji so razpravljali kongresni voditelji v Beli hiši po predsednikovih vrnitvi s počitnic, toda so zaključili, da ne bo vlada podvzela nobene akcije.

Senator Wagner, ki ima ozke stike z Belo hišo v delavskih zadevah, je zadnje dni odgovoril kritikom. Poudaril je, da so za sedanjimi stavkovni val odgovorni podjetniki sami, ker zanikajo delavcem pravico do organizacije. Če bi se s tem sprizgajili, bi odpadla pretežna večina sedečih in navadnih stavk.

Vsa gonja proti sedečim stavkarjem izvira iz istih krogov kakor vse podobne kampanje. Duša sta ji Ameriška podjetniška zveza in Ameriška trgovska zbornica. Zadnje dni se je njima pridružil tudi William Green, predsednik Ameriške delavske federacije. Green je s tem le pokazal, da je dober zaveznik velebiznisa in reakcije na splošno. Vitriolčni napadi na sedeče stavkarje v kongresu se le odmevajo pritiska, katerega izvajajo na svoje ljudi velebiznijski lobisti.

Kar se tiče krika, da so sedeče stavke nelegalne, je vse skupaj le pesek v oči. So prav toliko legalne ali nelegalne kakor navadne stavke. Za delodajalca so nelegalne, ker mu sedeča stavka odjema priliko, da bi tovarno natrpal s skebi in na pikete nadržal policijske pse in privatne pobojnike. V konfliktu je v resnici pravica do dela in pravica do razbijanja stavk s skebi, uničevanja in razbijanja stavk s skebi, uničevanja in razbijanja stavk s skebi, uničevanja in razbijanja stavk s skebi.

Kar se delavcev tiče, nimajo nobene nelegalnosti v mislih, ko se posejedo pri delu in mogče (Dajle na 3. strani.)

Franco Mussoliniju: "Sramota bo oprana"...

Revolta v Francovi armadi še ni potlačena. Rebelni letalci mečejo bombe na Ceuto in Teutan. Italijanske divizije v Cordobi še vedno v pasti, ko jih obkrožujejo čete ljudske milice in prihajajo za njih hrbet. Prodiranje lojalistov pri Madridu

20-letnica napovedi vojne z Nemčijo

Spomini na viharne dneve leta 1917

Chicago, 5. apr. — Jutri, dne 6. aprila, poteče dvajset let, odkar je kongres Združenih držav napovedal vojno Nemčiji. Resolucija za napoved vojne je bila sprejeta s 373 proti 50 glasovom v nižji zbornici in z 82 proti 12 v senatu po eni največjih in najstrastnejših debat v zgodovini ameriške zbornice. Senator La Follette, oče sedanjih dveh La Follettov, senatorja in guvernerja Wisconsin, je vodil opozicijo proti vojni in v senatu je govoril proti vojni neopretrgoma 24 ur, ali brez uspeha. Vstop Amerike v svetovno vojno na strani antante je bil definitivno določen že v prejšnjem januarju, ko je Nemčija razglasila brezobzirno potapljanje ladij s podmornicami, kar je pomenilo uničenje ameriške trgovine s zavezniki, ki je takrat cvetela kot še nikdar v zgodovini Združenih držav.

Vojna med Ameriko in Nemčijo z Avstrijo vred je trajala eno leto, sedem mesecev in pet dni, to je do 11. novembra 1918, ko so docela premagane centralne države podpisale premirje.

Sabotaža podeželjske elektrifikacije

Clani farmerske zadruge hočejo vladno pomoč

Washington, D. C. — (FP) — Clani farmerske zadruge v Virginiji so obdolžili Morrisa L. Cooka, bivšega načelnika administracije podeželjske elektrifikacije, pristranosti v prilogi privatnim javnopravnim kompanijam. Ze v januarju tega leta so vložili peticijo pri administraciji, naj jim preskrbi denar, da bodo napeljali električni tok na svoje farme, a je bila odklonjena. Virginija East Coast Utilities Co. je nato dobila vladno podporo za financiranje tega projekta, kar člani farmerske zadruge smatrajo za sabotažo.

Cooke je zdaj resigniral kot administrator podeželjske elektrifikacije in njegovo pozicijo je dobil John Carmody, bivši član federalnega delavskega razsodišča. Na podlagi Norris-Rayburnovega zakona, ki je bil pretekle leto sprejet v kongresu, ne bi smele privatne elektrarske kompanije dobiti denarja od vlade, zgodilo pa se je nasprotno, kar je razkašilo farmerje. Privatna kompanija je napeljala električni tok samo na nekatere farme, druge in bolj oddaljene od večjih mest, pa so ostale brez elektrike.

Virginija East Coast Utilities Co. je že dvakrat bankrotirala in njeno finančno stanje je bilo na šibkih nogah, dokler ni dobila vladne podpore. Farmerska zadruga, kateri je bila vladna pomoč odklonjena, ima več tisoč članov.

Carmody je na apel farmerjev odredil zaslišanje. S tem je bil ustvarjen precedent, ker sličnih

London, 5. apr. — Glasilo delavske stranke Daily Herald prinaša vest, ki se ujema s vestjo, katere je bila večerj objavljena v Parizu, glede izkrcanja sveh italijanskih čet v Cadizu na Španskem. Italijani, okrog 10.000 po številu, so prišli na treh parnikih in imena teh parnikov so bila zamazana z barvo.

Herald nadalje potrjuje vest o samomoru italijanskega generala Bergozolija v Salamanci na Španskem. Mussolini je zvrnil krivdo za poraz italijanskih divizij v provinci Guadalajari pred tremi tedni na tega generala in več drugih italijanskih višjih častnikov in je odredil, da morajo biti postavljeni pred vojno sodišče ter obsojeni v smrt. Franco se je pa uprl temu in je sporočil Mussoliniju, da italijanska armada v Španiji kmalu nastopi v novi ofenzivi za okupacijo Madrida in tedaj "opere svojo sramoto v Guadalajari". General Bergozoli, ki ni mogel prenesti sramote, se je ustrelil.

Gibraltar, 5. apr. — Revolta fašistov v špankem Maroku proti generalu Francu še vedno traja. Večrjajna vest se glasi, da se je uprlo več polkov v posadkami v Tetuanu in Ceuti in obe mesti sta v pesteh terorja. Uporni letalci mečejo bombe na mesti in danes zjutraj je neka neznanca bojna ladja izstrelila čez 50 granat v Ceuto. Uporniško gibanje je v teku tudi v Arcili, El Kaarju in La Rachu v špankem Maroku južno od mednarodne cone v Tangierju. Maroški domačini beže v trumah v Tangier in proti jugu v francoski Maroko.

Madrid, 5. apr. — Zmagovita španska ljudska armada v provinci Cordobi je večerj okupirala Valsequillo in dosegla je Granjuelo, deset milj severozapadno od premogovnega distrikta Pennarroye, kar pomeni, da je deano krilo ljudske armade prišlo od zapadne strani za hrbet italijanskim in nemškim četam, ki so že več dni zajete v globelih med Ovejom in Ensploem nad mestom Cordoba. Obkoljeni Italijani, Nemci in Maročani desperatno poskušajo, da bi se rešili iz pasti in zaigajo gozdove, ali do danes se še niso izveleli.

Drugo večjo zmago je lojalistična milica izvajala severno-zapadno od Madrida, v okolišu El Escoriala, kjer je prodrla tri milje daleč v smeri proti Navalperalu in Avili. Vse fašistične postojanke, ki se nahajajo na zapadnem in severozapadnem robu Madrida, v parku Caso Campo in v univerzitetnem okraju, so vsled tega prišle v nevarnost. Pet fašističnih letal, ki je večerj spet šlo s bombami nad Madrid, je bilo odpuščenih, nasprotno pa so vladni letalci bombardirali Avilo in Talavera dela Reino.

Z bojišč severno od Madrida ni nič posebnega. Toulouse, Francija, 5. apr. — Francoska policija je večerj aretirala 29 Amerikanov, ki so se hoteli izmuzniti iz Francije v Španijo kot prostovoljci za špansko armado ljudske fronte. Prijeti so bili v Muretu, kjer so zasledili avtobus, ki je bil namenjen proti španski meji. Američani, ki so se izkrcali v Havru, so povedali, da so prišli v Francijo na obisk neke razstave.

Pritožb in protestov a strani farmerjev doslej niso upoštevali.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnost: en štirideset let (levo Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago in Kanado \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.25 na četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani plačujejo po dopolnjenem. Rokopisni dopisi in nemarodni glasovi ne se vračajo. Rokopisi literarnih vsebin (štirik, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Magazin na vas, kar ima sili s štiri:

PROSVETA

1007-40 So. Laramie Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v Chicagoju, na primer (Feb. 28, 1937), poleg valnega črte na naslovni strani, da vam je s tem datumom pošiljanje nespolna. Posvetilo je preverljeno, da se vam list ne uvozi.

Dve dvajsetletnici

Danes, 6. aprila, je poteklo dvajset let, odkar so Združene države formalno napovedale vojno bivši cesarski Nemčiji, dva dobra tedna prej je pa v Rusiji izbruhnila revolucija, ki je pomela carizem.

Dvajsetletnica ruske revolucije in vatopa Združenih držav v svetovno vojno je važna, kajti ta dva dogodka sta definitivno začrtala popolnoma nov tok zgodovini sveta — ne samo politični zgodovini, marveč tudi socialni in ekonomski.

Preobrat v Rusiji, ki se je začel pred dvajsetimi leti, ni še danes zaključen. Danes vemo, da ruska revolucija, ki je izbruhnila v marcu 1917, je bila le začetna faza, ki je pripravila teren boljševiški revoluciji, katere je prišla v novembru 1917, proces te revolucije pa še ni končan, čeprav se današnji štadij Rusije razlikuje ko noč pa dan od onega v prvih letih sovjetske republike.

Da je ruska revolucija nepopisno vplivala vseh zadnjih dvajset let na mednarodno politiko in ekonomijo, tega ni treba poudarjati; njen vpliv tihi svet še danes in tistič ga bo še mnogo let. Ruska revolucija je strmoglavila carizem doma in dala je pobudo za padec kajzerstva, avstro-ogrskega imperija in turškega sultana, razorala je Kitajsko in Indijo ter izžvala številne prevrate v Evropi. Na drugi strani je ruska revolucija provocirala proti sebi največjo reakcijo dvajsetega stoletja, katere še danes visi kot gost, črn oblak nad svetom: fašizem v Italiji, Nemčiji, Avstriji — torej v deželah, ki so ob koncu svetovne vojne obetale največ napredka v demokratični smeri.

Ruska revolucija je bila hčerka svetovne vojne. Vojna je v treh letih tako izpodgrizla ruski carizem, da se je zrušil kot žakelj plev in revolucija je imela tako silovit razmah, da se ni mogla ustaviti v demokratični republiki, pač pa je odnesla v boljševiški diktaturo — najhujši ekstrem, ki je bil mogoč.

Toda ruska revolucija ne bi bila mogla sama popreti reakcije v kajzerški Nemčiji in cesarski Avstro-Ogrski. Saj so boljševiki še pred koncem vojne sklenili mir s to reakcijo. Smrtni udarec reakciji centralnih vesilov v Evropi je zadala šele Amerika, ko je stopila v vojno takrat, ko je revolucionarna Rusija obrnila hrbet vojni. Združene države so pomogle, da je bila vojna prej končana.

Mi imamo lahko svoje mnenje o vzrokih, ki so porinili Ameriko v vojno. Predsednik Wilson je bil lahko le orodje ameriških finančnih magnatov, ki so v svojem interesu hoteli imeti vojno na strani antante, res pa je tudi to, da je bil Wilson idealist, ki je trdno verjel, da je bila tista vojna "zadnja vojna za odpravo vojne" ... Njegov mirovni program, zlasti pa njegov načrt Lige narodov je bil res idealen in če bi ga bila antanta sprejela v celoti in dosledno izvajala — bi bilo danes malo drugače v Evropi; nacističke Nemčije bi danes ne bilo in najbrže bi bila tudi ruska revolucija krenila v drugo smer.

Amerika je pomagala antanti do zmage in sama ni vzela nič od premaganih držav, toda zmaga je pijana antanta, posebno Francija, je v zahvalo vrgla Wilsonove mirovne točke v koš in začela tepeno, izstradano in bankrotirano Nemčijo odirati do kosti. V kritičnem času, ko je mlada in demokratična nemška republika potrebovala največ pomoči od zunaj, da čim prej zatre svojo notranjo reakcijo in se postavi na noge, ni imela nobenega prijatelja, nobene podpore. Nemško ljudstvo je prejelo nove udarce, sovraštvo do zmagovalcev je ostalo in to sovraštvo je rodilo novo reakcijo in Hitlerja.

Ni bilo treba čakati dvajset let, da je lahko vsakdo videl, da je bila "vojna za demokracijo" — to geslo so imele ameriške armade na svojih zastavah — velika farsa. Kmalu po vojni je bilo že jasno, da je namesto demokracije prišla velika reakcija, ki je ogražala in še danes ograža politično demokracijo celo v Ameriki sami.

Ameriško ljudstvo še danes trpi na posledicah svetovne vojne — ves svet trpi in najbrže bo trpel še dolgo. Svetovni kapitalizem si je a to vojno prizadel smrtno rano, toda poginil še ni in koliko časa bo trajalo umiranje, ne ve še nihče.

Dvajset let je kratka doba — prekratka, da bi se mogel tok razmer, sprošen od vojne in ruske revolucije, razviti v nekaj konkretnega in trajnega. Se danes smo na razpotju, v nekem prehodnem času.

Glasovi iz naselbin

Vesti iz vzhodnega Ohi

Bridgeport, O. — V dneh od 26. do 29. marca sem se udeležil izredne konvencije socialistične stranke, ki se je vršila v Chicagu v hotelu La Salle. Delegatov je bilo okrog 135. Prvi dan konvencije je bil precej vihar, potem pa se je zborovanje umirilo in je šlo delo precej gladko naprej. Stranka, ako se upošteva v splošnem, je šla še bolj na levo kakor je bila prej. Precej je bilo delegatov, ki so simpatizirali Trockija. V tem se je posebno odlikoval delegat Goldman pri razpravi, da ima v bodoče stranka kontrolo nad socialističnim časopisjem in publikacijami.

Rečem to, da nima nobena stranka toliko izvežbanih govornikov kakor jih ima socialistična. Delegacija je bila v večini iz mlade generacije. Razume se, da mlada kri vre in hoče hitre akcije. Prav to je vzrok, da je šla stranka še bolj na levo. Ako so njene nove smernice pravilne, bo pokazala bodočnost; jaz se o tem ne morem izreči, ker imam premalo znanja. Ako nočete diskutirati z delegati kot so bili na tej konvenciji, morate biti dobro podkovani, drugače je bolje, da molčite.

Izprememb je bilo precej, toda jih ne bom omenjal razen par. Eksekutiva je bila povečana z 11 na 15 članov. Konvencija je zopet uvedla stari sistem, ki je bil v veljavi do clevelandске konvencije, to je predsednika eksekutivne, ki je obenem vodja stranke. Na to mesto je bil soglasno izvoljen Norman Thomas. Mesto podpredsednika je dobil Powers Haggood kot priznanje za svoje zasluge, katere si izteka pri organiziranju delavcev v unije CIO.

V bodoče bo stranka izdajala svoj tednik in mesečnik, katere bo prejemal vsak član stranke in bo v ta namen prispeval 15c na mesec, kar ni dosti za dve publikaciji. To se ne tiče članov, ki so pri federacijah, oziroma bo to vprašanje rešila eksekutiva s federacijami. Kadar se to zgodi, bomo obveščeni po eksekutivi JSZ. Konvencija je tudi zvišala članski assessment, in sicer deloma za kritje stroškov obilgatih publikacij in deloma za organizatorično delo.

Kar se mene tiče, bo menda najbolje, da se v bodoče več ne podam od doma, kajti takih muk še nisem prestal kakor za časa te konvencije. Človek bi rad deloval in se žrtvoval, toda se pri tem popolnoma uniči. Bil bi rad vesel, rad bi obiskal naše sobrate in somišljenike, ki so me povabili, toda sem komaj čakal, da sem šel domov. Obiskal sem samo Molka, Vidra, Turpina, Medveda in kar nas je bilo v centru. Posetil sem tudi gl. urad SNPJ, toda že ob koncu delovnika. Oglasil sem se v upravnistvu, kamor sta prišla Vider in Cankar, s katerimi smo se nekoliko pogovorili o tem in onem. Odkar je poslopje prenovljeno, je res kras in v ponos SNPJ.

V Slovenskem delavskem centru smo z Zaitcem in Pogorelcem razpravljali o konvenciji stranke in bodočnosti JSZ. Prenočeval sem ves čas pri Groszerjevih, zakar jim lepa hvala. Za vodnika sem imel Gardna in Pogorelca, kajti v vasi kot je čika-

ška, se človek težko spozna. Na postajo sta me spremlila Fr. Zaitz in A. Garden, vozil pa nas je neki ruski boljševik, ki je prišel v Ameriko po vojni in je zdaj za voznika pri Adria Printing. Angleščino imenitno obvlada in je bil svoje čase zelo aktiven v komunistični stranki, toda ni več član. Domov sem prišel kot senca in me bo vzelo par tednov, da pridem zopet k sebi.

In sedaj premišlujem o tem in onem. V Chicagu sem slišal, da so bili nekateri zelo veseli, ker nisem bil izvoljen za delegata 11. konvencije SNPJ. Naj imajo to veselje. Interesiralo jih bo mogoče, če jim povem, da Snoy sploh ni hotel kandidirati, čeprav so me nekateri že davno pred volitvami nagovarjali na to. Za kandidaturu mi ni bilo prvič, ker me zdravje drži nazaj in drugič, ker imam tako delo, da bi sploh mogoče dopusta ne dobil. Toda so me vseeno nominirali, poraz pa sem vzel z veseljem na znanje.

Naj se dotaknem vprašanja, zakaj so bili mojega poraza nekateri v Chicagu tako veseli? (Kolkor je meni znano, se to ne tiče glavnih uradnikov SNPJ.) Ali se me bojite? Saj vendar nisem še nikomur kaj slabega storil in delam vedno v korist SNPJ in listu Posveti. Ali se bojite, da bi bil na konvenciji v prvi vrsti in včasih kaj vprašal ali povedal? Kdor je vesel mojega poraza, mora imeti slabe namene, kajti vse moje delo je čisto in v prid SNPJ in v prid zavednega delavstva. Jaz sem ponosen na to, da stojim v progresivnih vrstah. To bom delal tudi v bodoče, tudi v slučaju, če bo večina delegatov istega kalibra kakor žele isti, ki se vesele mojega poraza in delujejo, da bi SNPJ opustila svoje delavske smernice. Smo še vedno člani zadaj, ki bomo skrbeli, da kaj takega ne bo sprejeto. Upam, da od tega ne bo prišlo, ker se vse delavstvo nagiba na progresivno stran, kar dokazujejo stavke in gibanje CIO.

Ko sem bil v Chicagu, je bila stavka nad 5000 šoferjev avtomobilov. Na konvencijo so prišli po Normana Thomasa, da je šel na njih shod kot govornik. Drugi dan je bila stavka končana in ceste zopet polne taksijev. Pozneje je prišla na konvencijo delegacija nove šoferske unije, ki se je zahvalila stranki za pomoč v stavki. To kaže, da delavstvo hoče nekaj, kar do sedaj ni imelo — nekaj radikalnega.

Ko sem prišel domov, so mi povedali, da je bila seja okrožne federacije SNPJ v nedeljo 28. marca, dobro obiskana in da je sprejela vse dobrih zaključkov glede pravil za prihodnjo konvencijo. Prav tako so mi povedali, da se igralci dobro vežbajo za igro, katero priredi klub št. 11 JSZ v soboto večer na 1. maja kot del prvomajske proslave. Ta se bo vršila v dvorani na Boydsavili. Nastopila bo mladina v pevskih, deklamacijskih in godbenih točkah. Naš prvomajski program bo torej zelo dober. Pestrost mu bo dal tudi Louis Simončičev orkester iz Clevelanda, ki bo igral za ples. Pričakuje se, da bodo razredno zavedni delavci in delavke napolnili dvorano in skupno praznovali med-

Marusya Kahalova, ena od petih deklet, ki so na smuteh napravile 4000 milj dolgo pot iz Ulan-De ob kitajski meji do Moskve, glavnega mesta Sovjetske unije.

narodni delavski praznik Prvi maj.

Prvega aprila je v bližnjem Martins Ferryju Wheeling Steel Co. pričela obratovati "blast furnace", ki je bil že dolgo let zaprt. Kot izgleda, imajo jeklarne velika naročila, največ menda od vlade.

Ko sem jim v Chicagu povedal, da pri nas nabiramo že regat, mi akoraj niso verjeli. Razlika v vremenu je res velika. Ko sem šel od doma, sem vzel deževni plašč, ker sem mislil, da je tudi v Chicagu kot pri nas. Kmalu pa sem videl, da sem se motil. Ko se peljem kakih 150 milj, je snežilo kot za stavo in mrz tak, da so bila vsa okna zamrznjena, a jaz pa z deževnim plaščem! Moja sreča, da je imel Garden dva površnika, drugače bi bil še zmrl v Chicagu. Kot so mi povedali, so tudi tam imeli precej mlo zimo. So pač pomladanske spremembe. Malo težko sem se ločil od prijaznih Chicagovčanov, ampak človek v položaju kot sem bil jaz — in sem še vedno — ni za nobeno družbo, razgovore ali diskuzije, ker si sam nase nejevoljen. Kar hudo se mi je zdelo, ker sem imel par dni časa na razpolago, toda sem moral domov.

Joseph Snoy, 13.

Klubova veselica

Canonsburg, Pa. — Na velikončno nedeljo 28. marca je po penzajvanskih hribih brila oatra burja; danes, ko to pišem, 31. marca, pa mrzlo vreme ne nahuje in toplo solnce ogreva tukajšnje hribe. Dan postaja daljši in solnce je že precej visoko na nebu. To nam oznanjuje, da se je pričela narava prebujati in kmalu bo nastopila vesela pomlad. Ptiki že ob jutrih prav lepo žvrgolijo in rajajo z veje na vejo. Cvetlice bodo kmalu pomolile glavice iz dolgega spanja in vsa narava bo prebujena. Pomlad je oni krasni čas, ki nas spominja na mlada, brezskrbna leta, ko smo se veselo podili z našimi sovrstniki sošolci v tej nepozabni dobi brezskrbnih let.

Ne smemo pozabiti, da nas človeška bitja narava najbolj ljubi. Dala nam je gospodarstvo had celim svetom. Znano nam je, da so mnoge živali prejele od narave, da v jeseni trdno zaspe; ne

mučita jih glad ne žeja. Netopirji takorekoč zamrznejo v kakšnem mračnem prostoru. Medved prezimi v briogu. Rastline prespe pod debelim snegom ter jih privabi šele toplo pomladansko solnce na dan. Ptica, ki so se zopet vrnila iz gorkejših krajev, nam prepevajo in nam naznanjajo prebujenje v naravi.

Narava pa ne daje človeku, da bi brezskrbno užival nje lepoto — to store lahko le nekateri, ki so bogateli na račun trpečega delavca. Zlastno je, ker se delavec da izkoristiti od ljudi, ki so si nagrmadili premoženja na račun delavskih žuljavih rok. Prvi imajo vedno udobno življenje, med tem ko drugi vedno živijo v moredih skrbih in pomanjkanju. Mnogo je delavcev, ki se seznanjajo s socialistično mislijo. Trdno verujejo, kadar bo zavladal človeštvu socializem, da šele takrat bo resnično blagostanje za delavce celega sveta. Delavec se mora vedno učiti in spoznavati, da bo vedel trezno presojati, kadar bo prišel čas, da bo prevzel v svoje vodstvo vsa naravna bogastva. Pristopajmo v borbeno organizacijo, pristopajmo v socialistične klube ter posejajmo njih prireditve.

Tukajšnji socialistični klub št. 118 priredi plesno zabavo dne 10. aprila v dvorani društva Postojnska jama št. 138 SNPJ. Pričetek ob sedmi uri zvečer. Za plesalželjne bodo igrali hčerke Jacka Berganta iz Lizbone, Ohio. Iz pomonkov med starimi in mladimi je razvidno, da bodo to prireditve posetili v obilnem številu. Da ustrezemo radovednim, poročamo, da bo vsega dovolj karokor vselej na klubovih prireditvah. Kar se tiče notranjih zadev posameznika, bodo poskrbele naše pridne kuharice in pa tisti, ki bodo imeli druga okreplila v oskrbi. Torej prijatelji, znanci, simpatiziraj, delavci in delavke: ne zamudite te prilike, da se skupaj pozabavamo, razveselimo ter pozabimo za nekaj časa vsakovrstno gorje in pomagamo dobri stvari k boljšemu uspehu.

Za klub št. 118.

John Koklich.

Pomlad in drugo

Oakmont, Pa. — Pomlad mine in spet se vrne ter nam prinese krasni maj, mladost nam pa hrbet obrne in nikdar več se ne vrne. Taka je usoda narave, ki se ji moramo ukloniti. Za velikončne praznike smo imeli pravo zimo. Upajmo, da bodo v kratkem spet nastopili topli dnevi in spet bo vse oživel.

Dne 17. aprila bo naše društvo št. 380 Workmen's Sick and Death Benefit priredilo svojo prvo veselico v Unjski dvorani v Harwicku. Ker še ni dolgo, kar je bilo ustanovljeno, bo del prebitek v korist blaginje. Vabljeni ste, da nas posetite od blizu in daleč. Vstopnina 30c za moške in 25c za ženske.

Dne 26. marca so me prijatelji ce in prijatelji iz Oakmonta in Hagmarvilla, presenetili na moj rojstni dan, zakar se jim iskreno zahvaljujem. Krasno darilo, ki ste mi ga prinesli, me bo spominjalo na vas.

Rose Fliss.

Ali ste naročili na časopis "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Nove hiše za Amerikane

Preskrbovanje tretjine ameriškega prebivalstva, živčevje v revnih predelih (slums) mest, z boljšimi stanovanji je postalo v šen narodni problem. Narodni gospodarski mnenja, da gradnje hiš po vsej deželi, bolj sigurno sredstvo za odpravljanje nezaposlenosti v tej deželi. Sociologi pojejo na strašno ceno, ki jo Amerika plača svoje "slums", ki so zdavnaj pripoznani in jih še ločilstva in vzrok mnogo tisoč smrti se lahko preprečila. Podjetniki so v nem soglasnega mnenja, da ne morejo k nosno podreti starih, nezdravih, lahko v vseh stanovanjskih hiš in jih nadomestiti enenimi, modernimi stanovanji. Mnogi mejo, da le vsenarodno prizadevanje, stvom federalne vlade more rešiti to potrebo novih stanovanj.

V dnevih "boom" v letih 1926-1928 vsako leto nova stanovanja pomnožila v kot 400.000 družin. Ali stavbinstvo je razkošna obrt, ki se ni brigala za milijone revnih družin, katerih dohodek je bil \$1200 leto. Ti so bili obojeni ostati nadalje mih. Nezaposlenost tekem let depresije povečala prenatrpanost v teh neugodnih njih okrajih. Hišni posestniki, ki so našli, jim ne izplača popravil starih hiš, so ščali, da se stare hiše v slumih podirajo glavami najemnikov.

Tenement House Commissioner Langford Post iz New Yorka trdi, da dva milijona valcev tega velenesta živi v tenementih neni najemniških hišah, ki so bile 25 leti obojene kot neodgovarjajoče enim zahtevam zdravja in čednosti. On o slumski tenementi plačujejo na davkih tritino javne potrebe (cestne razsvetljave, čiščenja in popraviljanja, ognjevarne in ske službe itd.), ki jo dobivajo od mesta, liko morajo plačevati drugi davkoplačevalci, so tako primorani podpirati slaba stanja. Odpravljanje slumov mesta New Yorka domestitev istih z modernimi tenementi njegovim mnenju stalo približno dve milijardarjev.

Preskrbovanje Amerike z novimi stanovanji ugne biti zares presojajna naloga za vatno podjetništvo. Zastopniki posla, delkonzumenov, mestnih in državnih oblačialnih organizacij in cerkva so pričali ališnjih glede Wagnerjevega zakonodajaloga v aprilu 1936 in izjavili, da le zgradba federalne vlade je sposobna preiti ti problem. Mnogo smo se naučili triletnega izvrševanja federalnega programa gradnje ceninih stanovanjskih hiš v nezaposlenosti. Občine in državne vlade stanovitile takozvane hišne oblasti in obdel preiskujejo razmere. Njihova poročila jejo strašne stanovanjske razmere, ki jajo širom dežele in priporočajo kot federalno in lokalno sodelovanje v obdel programu gradnje kot edino rešitev.

Regulacija, ne pa konstrukcija, je bila dan stanovanjska politika vladnih organov v Združenih državah. Večina nadzirajočeh, vzakonzene v korist zdravju in stedi, je ostala na papirju; slumi niso imarveč so narasli. Oprostitev od davkov in poracije ob omejenih dividendah je bilo prizadevanje pred depresijo, da se gradnja hiš za cenene najemnine. Samosto New York je izgubilo stotine milijonlarjev na davkih vsled te indirektno poKnickerboker Village je dokaz neuspeha šitve hišnega problema. Mnogo blokov hiš sredit sluma je bilo odpravljenih in apartmentov je bilo zgrajenih, ali družin, kega dohodka, za katere so bila ta novanjanja namenjena, ne morejo premagati nje stanarine. Z mnogimi vzornimi apartskimi hišami, zgrajenimi od človekoljubelavskih organizacij in zadrug, je bil izidNoben projektov ne nudi sob ob stanarje za sobo na mesec, kar je največ, kar trnašega prebivalstva more plačevati.

V tej zvezi je zanimivo poudarjati, da ropa daleč naprej pred Ameriko v presojajnu ljudstva z vzornimi ceninimi stanovanji. Angleška je sezidala čez milijon hiš, ko mesečna najemnina je \$2 do \$4 za sobo. Nemškem je skoraj 2,000,000 družin dobil bra stanovanja za \$4 na mesec. Francoskgzgradila 500,000 hiš v porušeni pokrajini. Skoraj je ni dežele v Evropi, ki preskrbela delavskemu stanu modernihvanj ob tako nizkih stanarinah, kolikorvee more premagati.—FLIS.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 6. aprila 1917.)

Domate vesti. Prosveta je objavila oplo, da rojakom v Ameriki, ki so se drzali Avstrije in ki se bodo dostojno obnašali, bo zgodilo nič zalega.

Svetovna vojna. Združene države so se ne napovedale vojno Nemčiji. Senat je odval za vojno z 82 proti šestim glasovom. Zbornica pa 373 proti 50. Senator La Follette Wisconsin je vodil v senatu opozicijo vojni in dosegel je z dolgimi govori, da napoved zavleka za en dan.

Ruska revolucija. V Petrogradu so bile like demonstracije v prilogi Ameriki, ki je la tja vest, da je kongres Združenih držav povedal vojno Nemčiji.

Slika kaže reševalce na detu po eksploziji plina, ki je uničila šolo v New Londonu, Tex. Več ko petsto šolarjev je izgubilo življenje v tej eksploziji.

Ta članek Popola, ki ga pramo v izviru, je vsekakor mimiv-Marijako pa mu pri morda še drugi podatki in trobnosti, ki jih hočemo mi na kratko navesti. Predv je treba potrditi dejstvo, da šim kaznjenci v nasprotju s minalci, dobe skoro vsi kaznjajo vse preko deset do pet let. Poleg tega je treba

opredelila svoji politični aktivnosti, ker ustava Ameriške lavske stranke izključuje družitev vsake separatne grupe ne reprezentira kakšne države. Delegatje so od Rooseveltovo sodnijsko reformo in se izrekli za neodvisno državno politično akcijo. Socijalistična federacija bo na konvenciji v Pittsburghu se prične 29. maja in bo trajala tri dni.

Kdor pravi, da so sedeže s ke nepostavne, v resnici m da so preveč efektivno oro delavce. Po tej logiki je bol galno, da se delavci prete mejo seboj pred tovarno, mepeko skozi tovarniška okna, se čisto dogodi in tudi je le no pretepanje piketov a st policije in najetih pobojni kar tudi ni nobena redkost merijskih stavkah.

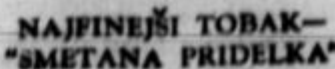
"It's T

U. S. Senator

or Hitchcock

Atene, Grška. — Vlada diktatorja Metaxasa je uveljavila zakon, ki obvezuje vsakega Grka, da se mora oženiti najpozneje, ko doseže starost 25 let. Ako se upira, mu vlada naloži visok danek. Javni uradniki so bili še bolj udarjeni, ker zakon določa izrubo službe, če se ne oženijo v starosti 25 let.

PROTI DRAŽENJU—PROTI KAŠLJU

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom—Poslovenil Vladimir Levstik

Dmitrij Fjodorovič, ki še nikoli ni bil pri starcu in ga niti ni bil videl, je seveda izprva mislil, da ga hočejo s starcem nekako oplašiti; ker si pa je izza poslednjega časa na tistem sam očital mnoge posebno ostre izpade v sporu z očetom, je sprejel poziv. Tu je treba omeniti, da ni živel v očetovi hiši, kakor Ivan Fjodorovič, ampak zase, v drugem koncu mesta. Tedaj se je zgodilo, da se je Pjotr Aleksandrovič Mišov, ki je tisti čas bival pri nas, posebno prijel te ideje Fjodora Pavloviča. Liberalca iz študentskih in petdesetih let in svobodnomislečateist, se je — nemara iz dolgega časa, nemara pa tudi zaradi lahkomišelnih zabave — neobičajno ogrel za to stvar. Kar iznenada ga je obšla želja, da bi si ogledal samostan in "svetnik". Ker so njegovi davni spori s samostanom še vedno trajali in se je še vedno vlekl tožba zaradi meja med njegovimi imenji, zaradi nekakšnih pravic do sekancja v gozdu in ribolova v rečici itd., se je brž okoristil s tem, češ da bi bilo moči zlepa končati spora. Gostu s takimi blagimi nameni se je seveda obetal v samostanu pazljivo in ustrezljivo sprejem nego navadnemu radovednemu. Iz vseh teh premislekov je tudi utegnil nastati v samostanu kak notranji vpliv na bolnega starca, ki zadnji čas skoro vobče ni več ostavljal svoje celice in je zaradi bolezni odbijal celo navadne, redne posetnike. Končalo se je tako, da je starac pristal in da so naznačili dan. "Kdo me je postavil, da naj delim med njimi?" je samo z nasmeškom rekel Aljoša.

Ko je Aljoša slišal o tem sestanku, ga je obšel velik nemir. Če je mogel kdo izmed teh pravdačjih in prepričajčih se ljudi resno gledati na ta shod, je bil to nedvomno samo brat Dmitrij; vsi ostali pridejo iz lahkomišelnih namenov, ki utegnejo biti celo žaljivi za starca — to je bilo Aljoši jasno. Brat Ivan in Mišov prideta iz radovednosti in to morda iz najbolj surove, oče pa nemara zaradi kakega burkastega in teatralnega nastopa. O, Aljoša je že dovolj in globoko poznal svojega očeta, čeprav je molčal. Ponovim, da ta deček nikakor ni bil tako prostodušen, kakor so vsi mislili o njem. S težkimi čustvi je pričakoval napovedanega dne. Sam pri sebi, v svojem arcu je bil gotovo da v velikih skrbih zastran tega, da bi se vsa ta rodbinska nesoglasja nekako končala. Ne glede na vse to pa je bila njegova glavna skrb za starca: trepetal je zanj in za njegovo slavo, bal se žalitev, ki bi ga utegnile zadeti, posebno pa Mišovljenih drobnih, vijučnih posmeškov in nelogovornih ošabnih misli učenega Ivana — tako si je predstavljaval vse to. Hotel se je celo oddeliti in že naprej posvariti starca ter mu povedati kaj o teh dveh osebah, ki utegneta priti, a nato se je premislil in molčal. Le na večer pred naznačenim dnem je po nekem znanu sporočil bratu Dmitriju, da ga ima zelo rad ter pričakuje od njega, da izpolni, kar mu je objubil. Dmitrij se je zamislil, ker se nikakor ni mogel spomniti, kaj bi mu bil objubil, in je samo v pismu odgovoril, da se hoče na vso mrž brzdati "pričrpo nizkotnosti" in da sicer globoko spoštuje starca in brata Ivana, a je v zvezi temu uveren, da je tu zanj pripravljena kakšna past ali vsaj nedostojna komedija. "A ne glede na vse to bom rajši pogoltnil jezik, nego da bi prekršil spoštovanje do svetega moža, ki ga ti tolikanj spoštuješ," je Dmitrij končal svoje pismo. Aljoše to pismo ni Bog si ga vidi kako osrečilo.

Neprimeren sestanek

I

Prišli so v samostan

Napravil se je prelep, topel in veder dan. Bilo je konec avgusta. Dogovorjeno je bilo, da bo sestanek s starcem takoj po pozni službi božji, nekako okoli poldnavajstih. Vendar pa

naši posetniki samostana niso šli k službi božji, ampak so se pripeljali baš v trenutku, ko se je jelo ljudstvo razhajati. Pripeljali so se v dveh ekvipažah; v prvi, gizdavi kočiji, zapreženi z dvojico dragih konj, je prišel Pjotr Aleksandrovič Mišov s svojim oddaljenim sorodnikom Petrom Fomičem Kalganovim, zelo mladim človekom, ki mu je bilo šele dvajset let. Ta mladi človek se je pripravil za vseučilišče; Mišov pa, pri katerem je zdaj živel iz neznanega razloga, ga je zapeljeval, da bi šel z njim v inozemstvo, v Curih ali v Jeni, in bi se vpisal na tamkajšnjem vseučilišču ter končal fakulteto. Mladi človek se še ni bil oddelil. Bil je zamišljen in nekam raztresen. Obraz je bil prijetnega, telesa močnega, rasti dokaj visoke. V njegovem pogledu ste včasih opazili čudno nepremičnost: kakor vsi ljudje, ki so zelo raztreseni, vam je katerikrat dolgo in ostro zrl v obraz in vas vendar vobče ni videl. Bil je molčečen in malce neroden, a dogajalo se je — čeprav samo takrat, kadar je bil s kom na samem — da je mahoma postal strašno zgovoren, vročkrven in smejač ter se smejal včasih Bog si ga vidi čemu. Toda njegovo navdušenje je prav tako naglo in nenadoma ugasnilo, kakor je bilo naglo in nenadoma porojeno. Obleden je bil zmerom lepo in celo izbrano; imel je že nekaj svojega premoženja, pričakoval je pa še veliko več. Z Aljošo sta bila prijatelja.

V zelo stari, škopeptavi, a prostorni izvoščarski koreti, s parom starih zelenkov, ki sta ostajala daleč za Mišovljevo kočijo, se je pripeljal tudi Fjodor Pavlovič s svojim sinom Ivanom Fjodorovičem. Dmitriju Fjodoroviču so bili še večerji sporočili dan in uro, pa se je bil zakasnil. Posetniki so pustili kočiji pri ogradi, v gostilnici in so se krenili skozi vrata samostana. Razen Fjodora Pavloviča, ostali trije menda še nikoli niso bili videli kakega samostana, Mišov pa morda že trideset let vobče ni bil v cerkvi. Z dokajšnjo radovednostjo, ki ni bila brez neke pritvorjene neprisiljenosti, je gledal okoli sebe. Toda njegov opazovalski um ni našel razen cerkvenih in gospodarskih poslopij, ki so bila sicer zelo navadna, v notranjosti samostana ničesar posebnega. Poslednji ljudje so odhajali iz cerkve, jemali kučme z glav in se križali. Med prostaki si videl tudi prišlece iz višje družbe, dve ali tri dame in nekega sile starega generala; vsi ti so bili ustavili v gostilni. Prosjaki so takoj obstopili naše posetnike, a dal jim ni nihče ničesar. Samo Petruška Kalganov je vzel iz svoje denarnice petico in jo je s čudno naglico in zadrego, Bog zna kaj mu je bilo, urno stisnil neki seljakinji v roko ter hlastno velel: "Razdelite jo na enake dele." Nihče izmed sopotnikov mu ni na to ničesar pripomnil, tako da ni bilo povoda za kako zadrego; a ko je to opazil, je bil še bolj zmeden.

Toda nekaj je bilo čudno: prav za prav bi jih bili morali pričakovati in to morda celo dokaj spoštljivo, saj je bil eden izmed njih šele nedavno daroval tisoč rubljev, drugi pa je bil bogat vlastin in tako rekoč vlenoobražen človek, od katerega so bili tu v nekem oziru vsi odvisni zastran ribolova v reki, glede na preobrat, ki je utegnil nastopiti v pravdi. In eva, vzle temu ni bilo nobene izmed poklicanih osebe, da bi jih bila pozdravila. Mišov je raztreseno zrl na nagrobne okoli cerkve in hotel še pripomniti, da so morale rodbine teh pokojnikov drago plačati pravico, da pokopljejo svoje ranke na tako "svetem" kraju, a je rajši molčal: vsakdanja liberalna ironija je v njem skoro že prehajala v gnev.

"Vraga, koga naj tu človek vpraša še v tej kolobociji... To bi bilo treba dognati, zakaj časa mineva," je zdajci izpregovoril kakor sam pri sebi.

(Dolge prihodnjice.)

in zvečer prispel v Landstuh, 60 km daleč od Saarbrückna. Ko se je zglasil na policiji, da zaprosi nakazila za prenočišče, mu je dežurni uradnik dejal:

— Če mislite v takemle tempu hoditi do doma, ne boste nikoli prišli domov.

Med prvimi vagabundi

V Nemčiji je bilo takrat tudi še za inozemske brezposelnike precej dobro preskrbljeno, socialno skrbstvo je bilo v gnotnem in kulturnem pogledu na spoštovanja vredni višini.

V vsakem večjem mestu sem našel na Herberge, je pripovedoval, ki je popotniku nudila streho in prehrano za noč in dan. Ko sem v Landstuhu stopil v gostilno, v kateri je bilo naše zavetišče, sem takoj spoznal, da nisem na cesti sam. Bilo nas je kakšnih sedemnajst, skoraj sami mladi, dostojno oblečeni, živahni ljudje, sami potepuhi in delomrzniki, kakor nam zdaj pravijo pri nas. Prijateljsko smo si segli v roke, skupaj sedli za mizo in privikar sem tedaj slišal v tistem pravem njenem pomenu izgovarjati besedo, ki nas od takrat brez konca in kraja tepe z vso svojo neusmiljeno težo: arbeitslos — brez dela.

Ko smo povečevali, so nekateri izmed nas pričeli pisati razglednice svojim dekletom in domov, drugi pa smo se pomenkovali o svojih doživljajih. K požitku so nas odvedli po stopnicah v prvo nadstropje. Pred spalnico smo se postavili v vrsto: higienska kontrola. Drug za drugim smo slišali srajce in jih obračali pred upraviteljem prenočišča, on pa je z električno svetilko iskal uši. Postelja je bila snažna in mehka, zavil sem se v pernat odedo in zaspal. Zjutraj smo veselo pozajtrkovali, drug drugemu želeli srečno pot in se razšli na vse strani.

V nekdanji Nemčiji

Z enim izmed tovarišev sem jo mahnil proti Kaiserlauternu. V mesto sva prišla proti večeru, bila je ravno nedeljo 10. marca 1930. Na policiji so nam dali listke za prenočišče, a ko sva v zavetišču stopila v čakalnico, se nama je nudi lep prisor: v lično, čisto belu opremljeni dvoranci je za mizami slonela cela truma vagabundov, kakršni sem bil jaz, čitali so knjige in časopise, prelistavali ilustracije, kadili in se vesele razgovarjali. Dali so mi nekakšno polo, ki jo je za me izpolnil moj sopotnik, ker sam še nisem bil vajen teh reči, in me je vsega popisal: kdo sem, poklic, rojstni kraj, državljanstvo, odkod prihajam in kam grem. Ko je bila formalnost končana, so nas povabili v garderobo. Tam smo se spet postavili v vrsto in potegnili srajce čez glavo, nekdo od uprave pa nam jih je z električno svetilko preiskal. Obledo in perilo je spravljal vsak v svojo omario, vzal ključ in si ga vrgel okrog vrata, nato pa so slehernemu izmed nas dali kos mila in brisačo, pa hajd pod tuš. Ko smo se okopali, smo dobili sveže perilo, mehke copate in še nekakšne plašče povrh, da se ne boš prehladil. Takoj zraven je bila brivnica, kjer so te na mestne stroške ostrigili in obrili in če si imel še par pfenigov v žepu, si jih prijaznemu mojstru od arca rad vrgel za napitnico. Po stopnicah smo prišli v obednico. Centralna kurjava, parket, preproga, na stenah lepi fotografski posnetki iz narave, po sredi pa dolge mize in stoli. Ko je zazvonilo k menaži, smo spet stopili v vrsto, da smo počasi prišli do okenca. V kuhinji sem videl kuharje v belih blazah, z belimi kapami na glavah. Vsek je dobil svojo porcijo, kos kruha, šlico, vilice in nož, nato pa smo si poiskali prostora pri mizi in se najeli do sita.

— Meine Herren, jetzt gehen wir schlafen!

Tako so nas potepuhe in delomrznike, ogovarjali na Nemškem še takrat.

Zjutraj spet najprej v umivalnico a tekočo toplo in mrzlo vodo, pa k zajtrku, pa spet v garderobo, potem smo pa vzeli slovo. Vsa ta komedija je bila brezplačna in po vsej Nemčiji je bilo tako. Bil sem šele v Mainz, Frankfurtu, Mannheimu, Karlsruhe, Freiburgu, Freistadtu in Baden-Badnu. Mimogrede sem stopil še v Švicco, kjer sem se v Baslu pomudil 14 dni, potem pa sem se spet vrnil čez mejo in

prišel preko Stuttgarta, Heidelberga, Nürnberga in Muenchna pa čez Passau v Avstrijo.

Korak v Avstrijo

Ko sem prišel čez mejo, sem vrh samotnega klanca našel na sliki, ki je pač najbolj jasno ponazarjala starega avstrijskega duha: na levi strani ceste žandarmerijska postaja, na desni samostan. Sedel sem vrh hriba, se ozrl v dolino, iz katere sem prišel, in daljavo, ki se je razgrinjala okrog mene, in sam sebi sem se čudil, kako majhen je človek in koliko lahko prehodi hribov in dolin. Še enkrat sem se spomnil vseh narodov, ki sem jih bil srečal na svoji poti po Evropi, in še enkrat sem se jim v srcu zahvalil za vse lepo in dobro, kar so mi nudili, za vse spoštovanje in skrb, ki so mi jo izkazovali, kakor da sem njihov rojak. A kako bo potem, ko prekoračim še to pečico siromašne Avstrije in se bom lepega dne znašel doma? Ali je v Jugoslaviji sploh kak sanatorij, o kakršnem mi je govoril moj luksemburški zdravnik? Prav nič me ni sram povedati, da so mi solze zalile oči, ko sem še enkrat premeril vso pot, ki sem jo imel za seboj in pred seboj. Vstal sem in sem preko Linza in Gradca krenil proti našemu Št. Ilju.

Prvi pozdrav domovine

Teško mi je bilo pri arcu in noga mi ni hotela naprej, ko sem prišel do meje. A ko sem le vstopil v Jugoslavijo, sem se pri prvi hiši ustavil, da bi zaprosil vodo. Skromen hlevček, obrnjen k cesti s svojo zadnjo strano, gnojilnice z veliko umazano lužo, ki je segla prav do hišnega praga, na pragu ženska upadlih oči in razmršenih las, izpodrečana, bosa, v samem krilu in srajci, z otrokom na prsih, ob luči pa še dva za spoznanje večja, v dolgih, umazanih srajčkah. Ko sem videl to silko vnebovpijoče revščine, se nisem upal prosiiti za vodo, da ne bi teh bednih ljudi za karkoli prikrajšal. Vprašal sem samo, kod se gre, in sem krenil dalje. Potem sem hodil krišem domovine, od mesta do mesta, od vasi do vasi in sem iskal dela. Doživel sem tu pa tam, da me je kak mojster — včasih sem veljal za dobrega ključavničarja — za šest dni, morda tudi za nekaj tednov vzel na posel, a to se je pripetilo od kraja menda na pol leta po enkrat. Vmes pa sem hodil od kraja do kraja in gladoval, zakaj kar v glavo mi ni šlo, čemu bi prosil po tujih vratih, če sem vendar še zmerom pripravljen na vsako delo, ki ga zmorem. Kadar sem ujel kak di-narček, sem napisal prošnjo in

ZNANOST ŠIRI VPLIV GLASU

V preteklosti so izvajali glavni glasovi velik vpliv in so večkrat vplivali na dohodke, toda dandanes je glas v mnogih osirih večje važnosti kot je bil kdaj poprej. Znanost je silno razširila obseg vplivnosti glasu. Pred pičlimi par leti je mogla razmeroma le mala množina ljudi naenkrat poslušati pevca, igralca ali govornika, dočim je danes mogoče slišati glas dobesedno okoli sveta.

Ljudje lahko sede v svojih domovih ter poslušajo opere, ki so vzpizorjene v razdalji par tisoč milj. Po radio lahko slišajo zadnje igre na Broadway celo prej kot so predstavljene na odru. V stoterih mestih lahko vidijo množice ljudi naenkrat film ter slišajo glasove igralcev in igralic. Po domem širom dežele lahko slišajo družine petje in besede napovedovalcev. Moderni umetniki opere, odra in filma imajo torej večjo priliko in večjo odgovornost kot so jo imeli kdaj prej njihovi predniki. Vseled tega morajo umetniki s največjo skrbjo zaščititi svoje glasove. Paziti morajo, kaj jedo, kaj pijejo in kaj kade.

Vseled tega je značilno, da so razni slavni umetniki opere, odra in filma nedavno ugotovili, da ljubijo pri eigretah lahko kaj, ki je mila za njihova grla in vseled tega labirajo Lucky Strike. Luckies se prava kaja, prosta gotovih dražljivcev, ki so bili odstranjeni iz nje potom izključnega procesa "It's Toasted." In Luckies nudiho tisto zaščito grla, ki jo zahtevajo slavni umetniki odra, opere in filma, katerim pomenijo glasovi premoženje. —(Adv.)

VAŠE DRUŠTVO

Koliko je vredno Vaše društvo, ustanova, zbor, klub, ali dom? Da-li zasluži, da tudi široka javnost leve zanj potem "Narodnega Adresarja", ki bo uvrstil zapla o kakih 6.000 raznih organizacij? Ako čast Vaše organizacije toliko zasluži, pošljite takoj (1) njeno ime, (2) kje in kdaj obdrža svoje seje, (3) imena predsednika, tajnika in blagajnika, in (4) društveno naslov "NARODNEMU ADRESARJU", 156 Fifth Avenue, New York City. (Ni treba vpsolati podatke glede podružnic naših Jednot in Zvez).

jo poslal kjerkoli se je že nudila prilika. Lepe denarje sem zmetal za znanke in za papir, s telesa sem si jih bil pritrgal od ust, a vse je ostalo zaman. Ko sem že kakšne tri zime prebil kar tako, sem videl, da mi pojema vid. Oddel sem v bolnišnico, kjer je primarij ugotovil, da ni nič hudega, da mi je treba samo dobre in tečne hrane.

Kadar dolgo ostanem brez dela, sem pač prisiljen, da grem prosjačit za malo kosila. Ne morete si misliti, kakšen je ta križev pot brezposelnika za kosilom! Tu izveš, da jedo ob enih, tam ob dveh, tretji spet ti sporoče, da obedujejo v restavraciji.

Dajte človeku dela!

Pa boste rekli nazadnje: zakaj se pa na Borzo dela ne obrneš? Ah, prijavi sem se na borzah v Mariboru, Zagrebu, Beogradu in nazadnje v Ljubljani. Dali so mi prijavno legitimacijo in mi naročili, naj se vsak teden oglašim. Kadar sem prišel, me je sluga prijazno sprejel in mi v knjižico pritisnil štampiljko in datum. Na borzi se je vsekakor trlo ljudi, čakal sem vse dopoldneve v vrsti in sem nazadnje zmerom dobil štampiljko in datum.

Kaj pa moja domovina občina? Da, tisočkrat so mi svetovali, naj grem v domačo vas, od koder sem še skoraj kot solarček odšel, in naj na županstvu zaprosim podporo. Misel ni slaba. Hiša našega župana ima slamnato streho, na njej bi človek lahko sedel vse dni in vse noči, pa ne bi žulja dobil. Samo usta bi mi moral do kraja zama-

šiti, da ne bi ne jedel ne pival. Lepe denarje sem zmetal za znanke in za papir, s telesa sem si jih bil pritrgal od ust, a vse je ostalo zaman. Ko sem že kakšne tri zime prebil kar tako, sem videl, da mi pojema vid. Oddel sem v bolnišnico, kjer je primarij ugotovil, da ni nič hudega, da mi je treba samo dobre in tečne hrane.

Maršajska zgodba

Marij in Olive sta se sprejela. Že dolgo uro hodita poleg drugega, ne da bi zabeledo. Zdjaki prasne Marij bečen k rohot.

"Zakaj se neki smejiš?" vpraša Olive.

Marij odgovori: "Veš, časa mi je bilo, pa sem si na hem pripovedoval okrogle — pravkar sem si pripovedoval ko, ki je še sam nisem posm-

"GA NI V ADRESARJU"

rekli bodo Vaši prijatelji, ko boste prelistovali kakih 1.000 strani "Narodnega Adresarja", ne da bi našli Vašega imena pod naslovom Vaše lonije. Krivda bo le Vaša.

Ako pošljete svoje ime, adres, telefonsko številko in znajo svoje vline ali profesije, "Narodni Adresar" uvrsti to brez kakve obveze s strani.

Stane Vas to le eden cent za planico, katere nar pošljete na "RODNI ADRESAR", 155 Fifth Ave. New York City.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse članke, za štano ali nedelno \$0.50 in eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri ansementu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj vsi vzroki, roči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaka lastina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas lista Prosveta je:

Za Družn. dršave in Kanado \$0.50	Za Cirore in Chicago je \$1.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednike in..... 11.00	3 tednike in..... 11.00
4 tednike in..... 14.50	4 tednike in..... 14.50
5 tednikov in..... 18.00	5 tednikov in..... 18.00

Za Evrope je.....\$0.50

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali New Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaka lastina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli pred od družine in ne zahteva sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložene pošljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telephone Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se doba na željo tudi vse ustrezne podatke

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovenske mlade

Dajte človeku dela!

Pomenek z brezposelnim, ki je obhodil pol Evrope

Ljubljana, 27. februarja.

Nekaj grenko-vesele usode za časnikarja je v tem, da mora imeti enako dobre zveze navzgor in navzdol, tudi spodaj v množici tistih bednih, pogostokrat izgubljenih ljudi, ki nimajo kdo ve kaj pravice pod nebom, a vedo včasih največ resnice o življenju človeka in sveta. To so zanimivi, hvaležni ljudje: če je človek deležen poznanstva z njimi, mu bodo prihajali pripovedovat vse velike in male senzacije iz svojega življenja, da bi lahko napisal, če bi imel čas in pero, na kupe pretresljivih romanov, komedij in dram.

Onokrat je prišel eden tistih ljudi, ki jim ni preostalo drugega, kakor da od časa do časa potrkajo na tujih vratih in poprosijo kruha, in vprašal, ali bi bilo mogoče spraviti v list inserat. S svinčnikom je bil sam napisal na papir:

Rad bi še malo dostojno živel! Štirideset let sem služil

raznim gospodarjem pošteno in zvesto, zato imam pogum, da se javno priporočam za vsako službo v mestu ali na deželi. Sposoben sem vsakega opravka pri hiši, a delo na vrtni mi je bilo zmerom v posebno veselje.

Kaj bi človek s takšnimle pozivom v prazno? Že zdavnaj smo se vsi skupaj privadili, da nam delavce brez dela ni več primer socialne in človeške tragedije, temveč samo še vprašanje policijskega reda. Kadar nas zavrežen potepuh ogovori na cesti ali doma, se nikoli več ne moremo domisliti brutalnega vzroka, ki je človeka vrgel iz tečajev in mu življenje pomandral v blato. Kje so instance, ki bi imele smisla, da apeliramo nanje?

Vseeno sva sedla in se pomenila o poti, ki jo ima za seboj. Nekaj rahlih žuljev na rokah — od zadnje prilike, ko je imel neke v drvarnici sekuro vihreti — svetel, optimističen blesk v očeh.

V Francijo!

Najprej je deset let delal v Trbovljah, potem je šel leta 1924 z množico drugih iskat boljše sreče v Francijo. Mines de Lens,

Douai, Raismes, Anzin, Valenciennes, Denain — skoraj ni bilo večjega industrijskega kraja v revirjih ob belgijski meji, ne da bi bil v rudniku ali v tovarni delal v njem. Iz Francije je šel v Belgijo in služil v Monsu, Bruxellesu, Limburgu, Schwarzenbergu, Husseltu, Hasseltu, Liegeu, Namuru, Charleroiu, Saint Pierru in Antverpnu. Zatem je šel poizkušat srečo še v Luksemburgu in Amsterdamu. V Luksemburgu je delal devetnajst mesecev, pa je zbolel na pljučih in je bil skoraj celih deset mesecev bolan, tako da ga je nekajkrat minovala zavest. Mlad zdravnik, Francoz po rodu, se je z vrnemo zavzel zanj in ga spet spravil na noge, a kaj več usluge mu kajpak niso mogli napraviti, kakor da so mu svetovali, naj se vrne v domovino, naj se varuje težjega dela in naj gre v sanatorij.

Mahnil jo je preko meje v Nemčijo in začel najprej v Saarbrücknu iskati dela. Štiri dni je taval po mestu, a vse prizadevanje je bilo zaman. Kriza se je že takrat dala po malem občutiti, v Nemčiji niso nudili posla nobenemu tujcu več. Navsezgodaj se je dejal na noge, hodil ves dan